

Рано, съ животъ на приключения, той излѣгва баща си: тая добра душа бѣше вдѣхновена отъ търгоска работа за сина си, но видѣ книгитѣ, които Иванъ бѣше натоваренъ да държи, изпълнени вмѣсто съ точни цифри съ любовни балади и патриотически оди. И той изпрати Ивана до единъ роднина въ Ромъния, казвайки: „Плътъ и кръвъ, и упоритъ животъ ти давамъ. Повърни ми кости и мозъкъ съ кротка послушностъ.“

Така изпратенъ отива Дунава, Иванъ се събира съ група патриотични несвръстни поети. Тука се срѣщна съ Христо Ботева, „Балканския Марло“*, и отъ него научва евангелието на свободата. Той чете всичко, което завърне и така се запозна съ Шекспира, Хюго, Пушкина, Беранже и Лермонтова. Той обхожда балканитѣ и се запознава съ сърцата на угнетенитѣ, забравенитѣ отъ Господа и намразва мюсулманина. Той ката недѣлно писа и създаде литературата на единъ народъ.

Още 20 годишенъ той обнародва първото си стихотворение „Борътъ“. Слѣдующитѣ десетина години бѣха важни за Балканитѣ: възстанието се случи прѣзъ 1876 г., а руско-турската война послѣдва същата година. Защитата на България отъ освободителя Александъръ откри на Вазова поле за неговитѣ поетични вдѣхновения и той написа „Прѣпорецъ и гусла“ и „Тжгитѣ на България“. Скоро биде признатъ на чело на южно-европейскитѣ автори и литератори. Установилъ се слѣдъ това въ Пловдивъ, той, подпомгнатъ отъ Константинъ Величкова, редактира христоматията, единъ крупенъ прѣводъ отъ чужди писатели, на която дължатъ българитѣ познанията си на свѣтовнитѣ автори. То бѣше слѣдъ като написа „Епопеята на забравенитѣ“, една серия отъ поеми, възпоменаващи народната борба, едва що привършена, и възпѣващи славата на падналитѣ герои. Както се каза, „българскиятъ Хайландръ“ обича Иванъ Вазова не по-малко отъ шотландецътъ Хайландръ своя Робертъ Бърнсъ“.

Въ 1885 г. работитѣ се наново раздвижиха въ новата страна. Съединението, войната съ Сърбия, издирването отъ Стефанъ Стамболова, „Бисмарка на Балканитѣ“, на рускитѣ интриги, възбудиха цѣла Европа. Вазовъ, винаги искренъ русофилъ, биде обявенъ врагъ на народа и биде заточенъ. Той замина въ Одеса за три години. Тамъ съ очи, обвърнати къмъ

*) Марло е героя въ комедията на Голдсмита.